

Na gyere mán, na gyere mán,
Ne nézz olyan bután
Ez is szokás a vurstliba
Vasárnap délután.

Cselédlány is, baka is
Bujkált ott sűrűen,
Én istenem, mi lett velem
Ott bent a sűrűben!
De megvigasztalt a baka:
Ne sírj te kis leány
Most már tudod, mi a szokás
Vasárnap délután.

(1915. In Szép Ernő összes versei. Budapest, 2003. 251.)

Intimitások. Színházi leányok

Egy bennfentes operaházi ember bevitt egyszer előadás idején a színpad alá, a rejtelmes gépek világába. Éppen a ballet típegett a fejünk fölött habkönnyű ruhában, fáradhatatlan mosolygással, szilfid lejtéssel. [...]

Künn a nézőtéren talán most áradozva, gyönyörködve nézik a színpadi tündérek könnyű táncát és itt, a színpad alatt, úgy érzem, mintha az egész világ össze akarna omlani. Hatvan láb csusszan, topog dübörögve: a deszkák rengenek, recsegnek, nyögnek. Oh, itt nincs habkönnyű ruha, fáradhatatlan mosolygás, szilfid-lejtés; itt csak a rideg valóság van és a deszkák nyögve hajladoznak hatvan embertest súlya alatt.

Az illúziókból ide nem jut le semmi. Itt csak a száraz deszkák beszélnek, és úgy érzem, mintha megérteném panaszos jajszavukat.

•

– Mennyi a maga fizetése? – kérdeztem egy kóristalánytól valamelyik operettszínházunkbn.

A kis édes Kugler-bonbont rágcsálva, egykedvűen válaszolta:

– Tizenöt forint. De vannak olyanok, akiknek negyven forintjuk is van, csakhogy azok mind vének már – szegények.

Fölfordult világ. Mikor a balletpatkány eszi meg a kandúrt

„Fölfordult világ”
Flirt, 1904. 13. sz.

Jól megnéztem a kicsikét. A harisnyája selyem (párja tizenkét forint), a kalapja divatos, a bundácskája egész vagyonnal ér föl. Ezek a kis részletek nagyon is érthetően beszélnek. Az ő léte még csak nem is probléma. Hiszen elegen ülnek számozatlan bérkocsiban, viselik a legújabb divatot és még ezzel a tizenöt forintos egzisztenciával sem tudnak beszámolni.

De ha ezek a kulisszavirágok élnek is a valóságban, mégsem oly mindennaposak, mint ahogy a pikáns élelapokból hinné az ember. A kórista-lányoknak nem ez az általános típusa. Ezeket nem is viszi a színpadra más egyéb ambíció, csakhogy éppen „színésznők” lehessenek – barátjuk szemében, és megmutogathassák toalettjüket a nézőtér első sorainak. Őket tehát kölcsönös érdek fűzi össze a színházigazgatóval. Ők tetszetős és legtöbbször hasznos kirakathoz jutnak a színpadon, az igazgató pedig elegáns, csillogó, gazdag színfoltokat kap ánszámléjába – ingyen.

De a legelterjedtebb típus az a másik, amelyet naiv ambíció csal vagy a nyomor taszít a színpadra.

Varróleányok, szobaleányok, akik gépelés, porolás közben énekelve fölfedezik, hogy hajlamuk van a szent művészetre, jelentkeznek a fölvételi próbán és ha beválnak – mindössze egy kevésbé csinos ábrázat és valamelyes hang kell hozzá – egyszerre belekerülnek ebbe a másik világba, amelyben minden csupa ragyogás, csupa gazdagság – havi tizenöt-húsz forint fizetéssel.

Pedig rengeteg munka az, amit végezniök kell. Akkora, hogy alighanem visszavágnak a régi időkbe, amikor csak a varrógépet kellett hajtaniok vagy a szobát kellett takarítaniok és úgy énekelhettek mellé, ahogy nekik tetszett. Ők, akik a kótát sem ismerik, szörnyű dresszúrába kerülnek, amely reggeltől késő estig tart. Hogy mégis miért maradnak takarosak és jókedvűek? – Ez olyan probléma, mint amelyet mi, tékozló férfiak még százannyit látunk a legegyszerűbb nőegzisztenciában is.

Aztán van egy harmadik fajtája is a kórista-lányoknak. Azok a szegény leányok, akiket hazulról elüldöz a nyomorúság és a gyár vagy az iroda helyett azért választják a színpadot, mert azt hiszik, hogy ott könnyebb a kenyérkereset. Persze, később belátják, hogy a gazdag, jókedvű színháznál fojtottabb szegénység várja őket, mint a fülledt gyárban vagy rideg irodaszobában. De most már késő; itt, ebben a sajtós világban, ahol bohókásan kavarognak a legtarkább elemek: milliomos ifjak és éhes kóristák, húszezer forintos primadonnák és éhes ballet-leányok – itt lenyűgözi őket is a nagyság varázsa és lassan, sok tépelődés után, elkényszeredetten, de többnyire mégis csak rátérnek arra az ösvényre, amelyen tizenöt forint fizetéssel is meg tud élni a szegény kórista leány.

(Jövendő, 1904. március 6. 10. sz. 12–14.)